גמ' תנו רבנן חרמי כהנים אין להן פדיון ונותנין לכהן א) חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהן שנאמר כל חרם בישראל קדש קדשים הוא לה' נתנן לכהן הרי הן לכל דבריהן כחולין שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה: ר' יהודה בן בתירא אומר סתם חרמים לבדק הבית כו': בשלמא רבנן כדקא מפרשי טעמייהו וטעמא דרבי יהודה בן בתירא אלא רבי יהודה בן בתירא האי כשדה החרם מאי עביד ליה מיבעיא ליה לכדתניא כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו מה תלמוד לומר מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כל שכן ת"ל כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו וכי מה למדנו משדה חרם מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכהנים אף שדה חרמו יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים ואידך מחרם החרם ואידך חרם החרם לא משמע ליה ורבי יהודה בן בתירא דחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים מנא ליה סבר ליה כרבי ישמעאל: אמר רב הלכה כרבי יהודה בן בתירא ורב שביק רבנן ועביד כרבי יהודה בן בתירא ברייתא איפכא תניא שביק מתני' ועביד כברייתא רב מתני' נמי איפכא תני מאי חזית דאפכת מתניתין מקמי ברייתא נפיך ברייתא מקמי מתני' רב גמריה גמיר אי הכי כרבי יהודה בן בתירא כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו א) הלכה כרבי יהודה בן בתירא ההוא גברא דאחרמינהו לנכסיה בפומבדיתא אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה ב) שקול ארבעה זוזי ואחיל עלייהו ג) ושדינהו בנהרא ולישתרו לך אלמא קסבר סתם חרמים לבדק הבית כמאן כשמואל דאמר הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה ד) מחולל אימר ה) דאמר שמואל שחיללו לכתחלה מי אמר הני מילי בזמן שבית המקדש קיים ו) דאיכא פסידא אבל בזמן הזה אפי' לכתחלה אי הכי אפי' פרוטה נמי ז) פרסומי מלתא אמר עולא אי הואי התם ח) הוה יהיבנא כולהו לכהנים אלמא קסבר עולא סתם חרמים לכהנים מיתיבי אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ט) שנאמר עד שנת היובל יעבוד עמך ואין שדה י) החרם נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר ויצא ביובל ושב לאחוזתו אין בתי ערי חומה נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר לא יצא ביובל ר"ש בן יוחי אומר אין שדה חרמין נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם ר"ש בן אלעזר אומר אין גר תושב נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג אמר רב ביבי מ"ט אתיא טוב טוב כתיב הכא כי טוב לו עמך וכתיב התם בטוב לו לא תוננו לא קשיא הא במקרקעי הא במטלטלי והא מעשה דפומבדיתא במקרקעי נמי הוה מקרקעי דחוצה לארץ כמטלטלי דארץ ישראל דמי: **מתני'** רבי ישמעאל אומר כתוב אחד אומר תקדיש וכתוב אחד אומר יא) לא יקדיש א"א לומר תקדיש שהרי כבר נאמר לא יקדיש א"א לומר לא יקדיש שהרי כבר נאמר תקדיש הא כיצד מקדישו אתה הקדש עלוי ואי אתה מקדישו הקדש מזבח: **גמ'** ורבנן אל תקדיש מיבעי ליה ללאו תקדיש מיבעי ליה לכדתניא מנין לנולד בכור בעדרו שמצוה להקדישו שנאמר הזכר תקדיש ורבי ישמעאל אי לא מקדיש ליה לא קדוש קדושתו מרחם הוה וכיון דכי לא מקדיש ליה קדוש לא צריך יב) לאקדושיה:

הדרן עלך המקדיש שדהו

הרי הן כחולין. כשאר ממונו של כהן: **בשלמא רבנן.** דמתניתין מפרשי יג) טעמא וקרא דרבי יהודה כדקתני א"כ למה נאמר כל חרם כו': **שהקדיש שדה חרמו.** שדה שהחרים ישראל והגיע לחלק כהן יד) שדה שלא יאמר הואיל וכשיגיע יובל אם לא אפדנה אני מיד גזבר ויגאלנה אחר תתחלק לכהנים ביובל כדין מקדיש שדה אחוזה דהא שדה חרם לגבי כהן אחוזה היא כדכתיב כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו ועכשיו שאני מוחזק בה תהא שלי טו) שהרי דין הוא בשל אחרים אני זוכה אם היה ישראל מקדיש שדה אחוזתו כשיגיע יובל תתחלק לי בשל עצמי לא כל שכן: **תלמוד לומר כשדה החרם כו'.** טז) להאי קרא במקדיש שדה אחוזה כתיב: **מה למדנו משדה החרם.** על שדה אחוזה כו' מה שדה אחוזה שהקדיש ישראל וגאלה אחד מן הכהנים תצא מידו ביובל ומתחלק לכל בני המשמר כדאמר בפירקין לעיל אחוזתו (א) שלו ואין זו שלו אף שדה חרמו כו': **סבר לה כרבי ישמעאל.** דמפיק לה במתניתין יז) (ב) ממקדיש ואל תקדיש: **הלכה כר' יהודה בן בתירא.** דסתם חרמים לבדק הבית: **ברייתא איפכא תניא.** דרבנן אמרי לבדק הבית ורבי יהודה לכהנים: **רב גמריה גמיר.** מרביה דרביה אגמריה דמתני' משבשתא היא: **ושדינהו.** לד' זוזי בנהרא דהקדש הן לבדק הבית דאי לכהן לית להו פדיון ולכהן בעי מיתבינהו: **בזמן הזה.** דליכא בית וליכא פסידא אלא איסורא הוא דרביעא עלייהו אפילו לכתחלה נמי: **אין עבד עברי נוהג.** דאינו נמכר בזמן הזה: **ואין שדה אחוזה.** דין שדה אחוזה שתהא נגאלת בגירוע אלא אם ירצה הלוקח להחזירה לו בדמים שירצה מחזיר ואם לאו אין כופין אותו וכן דין מקדיש שדה אחוזה בזמן הבית ואין היובל נוהג כגון משגלו שבט ראובן וגד שבטלו היובלות יח) אין נגאלת אלא בשויה: **אין בתי ערי חומה נוהגין.** דלא קייצינן ליה ללוקח אם בא מוכר לגאלה אפילו בתוך שנה: **אין גר תושב נוהג.** שיהא ישראל מצווה להחיותו. גר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבילות: **כתיב.** בעבד עברי כי טוב לו עמך וכתיב בגר תושב יט) עמך ישב וגו' דלא תסגיר עבד אל אדוניו בגר תושב משתעי דהכי מוקמינן לה במסכת גיטין בפ' השולח גט (דף מה.) וכתיב בתריה עמך ישב בקרבך וגו'. מכל מקום לתרוייהו קשיא דקתני אין שדה חרמים נוהג אלא בזמן יובל: **מקרקעי.** אין נוהגין כדכתיב בצאתו ביובל כשדה החרם: **מתני' כתוב אחד אומר תקדיש.** גבי בכור דכתיב כל הבכור [וגו'] תקדיש (דברים טו): **וכתוב אחד אומר לא יקדיש.** אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו וגו' (ויקרא כז): **הקדש עילוי.** להעלותו בדמים ויתן טובת הנאתו לכהן: **ואי אתה מקדישו הקדש מזבח.** שיהא שם זבח אחר חל עליו: **גמ' ורבנן.** דנפקא להו הך דרשא (לעיל כח:) מכל חרם קדש קדשים (ויקרא כז): **אל תקדיש מיבעי ליה ללאו.** שאם מתפיסו לשם זבח אחר עובר בלאו: **שמצוה להקדישו.** לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מאליו: **ורבי ישמעאל.** אמר לך אי לא מקדיש ליה לא קדיש בתמיה: **לא צריך לאקדושיה.** ולית ליה לרבי ישמעאל הך דרשא:

הדרן עלך המקדיש שדהו

שקול ד' זוזי ואחיל עלייהו ושדינהו בנהרא ולישתרי לך. ואם תאמר והא אמר יא) בפרק קמא דע"ז (דף יג. ושם) אין מקדישין ואין מחרימין ואין מעריכין בזמן הזה ואם הקדיש והחרים והעריך בהמה תעקר פירות וכלים ירקבו והכא בזמן הזה איירי כדמסיק הכא ואמאי לא אמרי' ירקבו וי"ל דדוקא במטלטלין קאמר דירקבו דלא אתי נהו לידי תקלה אם ממתינים עד שירקבו והכא במקרקעי איירי דאם ימתין ס) (לאו) אתי לידי תקלה והכי נמי איתא בסמוך דאמר יט) והא מעשה דפומבדיתא מקרקעי היה: **הקדש** עלוי. פי' להעלותו בדמים ליתן טובת הנאה לכהן:

הדרן עלך המקדיש שדהו

מסורת הש"ס

א) [בכורות לג.], ב) [וקרא לא כתיבא], ג) [לקמן לד.], ד) [פסחים כח: וש"נ], ה) בכורות כה. נ: ב"מ נז. קדושין יח: מעילה יד: תמורה כט., ו) [בכורות כה. מעילה יד:], ז) [קדושין סט. גיטין סה.], ח) [נ"ל אחוזה וכ"ה בילקוט רמז תרפ"ט], ט) [נדרים יג. ע"ש], י) [ויקרא כו], כ) [דף כה:], ל) גירסא נ"ק מתקדיש ואל יקדיש, מ) [לקמן לג:], נ) [דברים כג], ס) נ"ק מ"ו.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מה למדנו וכו' אחוזתו אחוזתו שלו: (ב) ד"ה סבר וכו' במתני' בסמוך מתקדיש ולא תקדיש:

◆

גליון הש"ס

גמ' שקול ארבעה זוזי. עי' יומא דף סה ע"ב תוס' ד"ה ונכבור:

◆

מוסף רש"י

לך יהיה. כרשות כהן הן כשאר ממונו (בכורות לב.). מה תלמוד לומר. כשדה החרם, מה בא שדה החרם ללמד על שדה היוצאה לכהנים ביובל (לקמן לד.). שדה חרמו. שדה שהחרים ישראל והגיע לחלקו (שם). הואיל ויוצאה לכהנים. אם לא יגאלנה, שהרי היא שלו כשדה אחוזה ועכשיו הרי היא תחת ידי כו' (שם). בשל אחרים אני זוכה. אם היה שדה אחוזת ישראל יוצאה לכהנים ביובל היה לי חלק בה (שם). מה שדה אחוזה של ישראל. אם גאלה כהן מיד הקדש יוצאה מידו ביובל ומתחלקת לכל אחיו הכהנים, כדאמר באידך פירקא בפרק אין מקדישין (לעיל כה.) אף זו כו' (לקמן לד.). שחיללו על שוה פרוטה מחולל. דאין אונאה להקדש, דכתיב איש את אחיו, ואשמועינן שמואל דכי היכי דאימעיט מאונאה אימעיט נמי מביטול מקח (קדושין יא:) כדאמרן דאימעיט מאונאה, וטעות נמי ליכא למימר דמאן טעה (ב"מ נז.). אלא בזמן שהיובל נוהג. דכתיב ואיש אל משפחתו תשובו (גיטין סה.) דמלי למקרי ביה עד שנת היובל יעבוד עמך (קדושין סט.). הקדש עלוי. ונותן להקדש כפי טובת הנאה שבו (דברים טו יט). שמצוה להקדישו. שמצוה לומר הרי אתה קדוש לבכורה (שם).
הדרן עלך המקדיש שדהו

◆

רבינו גרשום

כהן או לבן אחותו כהן כך יתן זה שהחרימו לכהנים: הרי הן כהקדש לכל דבריהן. שאסורין בהנאה ומועלין בהן: לך יהיה אפי' לקדש בהן את האשה ואין בהן מעילה: [בשלמא רבנן. דאמרי לכהן כדקא מפרשי טעמא דידהו קרא דידהו וקרא דר' יהודה בן בתירא לדרשא]: אלא לרבי יהודה כשדה החרם למאי אתא. ולחרמי כהנים כדמפרש ליכא לאוקמי דמכל חרם לך יהיה נפקא: כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו מה ת"ל לימא קדש לה' ולכהן תהיה מה ת"ל שדה חרם (ואחוזתו): [שדה חרמו. שדה שהחרים ישראל ויצא לכהן והקדישו כהן שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים ביובל דהאי כהן מקדיש שדה חרמו הרי כאילו הקדיש שדה אחוזה ודין הוא מה שדה אחוזה של ישראל שיוצאה ביובל ונגאלה אחד מן הכהנים יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל הכהנים כדאמר לעיל בפירקין אחוזתו שלו ואין זה שלו אף מקדיש שדה חרמו נמי מתחלקת לאחיו הכהנים: ואידך. רבנן נפקא להו הא מה"א דהחרם]: סבר לה כר' ישמעאל. כלומר נפקא ליה דחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים מהיכא דנפקא ליה לר' ישמעאל כדתנן ר' ישמעאל אומר כתוב אחד אומר תקדיש דכתיב כל הבכור אשר יולד תקדיש וגו' וכתוב אחד אומר אל תקדיש דכתיב אך בכור אשר יבוכר לה' [לכהן] [בבהמה] לא יקדיש איש אותו הא כיצד מקדישו אתה הקדש עילוי כדאמרן אם נדר נותן את דמיהן ואם נדבה נותן (טובתן) [טובת הנאה] לבדק הבית דהיינו הקדש עילוי לדמיו ואי אתה מקדישו הקדש מזבח לשם זבח אחר וגלי רחמנא בקדשים קלים [כגון בכור דחל על קדשים קלים] וה"ה לקדשי קדשים שחל עליהם חרם להקדש עילוי כדאמרן: [הלכה כר' יהודה. דאמר סתם חרמים לבדק הבית: ברייתא איפכא תניא. הואיל דההוא דר' יהודה מוקים לה כרבנן]: מתניתין נמי איפכא תנא הואיל ותני ברייתא איפכא: רב גמריה גמיר דאתאי' רביה לברייתא איפכא: [אי הכי. כיון דאפיך דר' יהודה כרבנן הלכה כרבנן איבעי ליה למימר: הכי קאמר. לידידי האי דאמריתהו משמיה דר' יהודה גמירנא לה משמא דרבנן לדידכו מאי דאפכיתו ותניתו בר' יהודה דלבדק הבית הלכה כר' יהודה]: ושדינהו בנהרא ולישתרי לך. משום דקסבר סתם חרמים לבדק הבית וכיון דליכא בהמ"ק לית ליה תקנה אלא בפדיון ולמישדי בנהרא: [ומי מילי בזמן בהמ"ק קיים. לא הוה שרי למיפרקי לכתחלה אלא בשיוויו משום פסידא דהקדש]: משום פרסומי מלתא דבר פדייה הוא הוא דאצריכיה ר' זוזי דחשיבי אבל מ"מ בפרוטה סגיא כרשמואל: [יהיבנא כולהו לכהנים אלמא קסבר סתם חרמים לכהנים וכיון דאיכא כהנים חרמי כהנים אין להן פדיון]: ר"ש [אומר] מהכא דאין שדה חרמים נוהג אלא בזמן היובל אבל מטלטלי אפילו בזמן הזה: אין גר תושב נוהג. שמצווין להחיותו ומוזהרין על הונאתו. גר תושב זה הכופר בעבודת כוכבים וכתיב נמי גבי גר תושב בטוב לו לא תוננו דהאי בטוב לו בלא תסגיר עבד אל אדוניו [כתיב] ומפרש בסיפרי זה גר תושב: [שמעינן מהכא דאין שדה חרמים נוהג אלא בזמן היובל ואמאי אצרכיה רב יהודה פדייה. לא קשיא מקרקעי אין נוהגין אלא בזמן היובל אבל מטלטלי אפי' בזמן הזה]: והא מעשה דפומבדיתא במקרקעי נמי הוה דהאכר דאחרימנהו לכולהו נכסי בין מקרקעי בין מטלטלי: מקרקעי דחוצה לארץ כמטלטלי דא"י דמו. והא אמרינן דבמטלטלי נוהג אפי' בזמן הזה: [מחרים ארם את קדשיו כו'. כדמפרשינן לעיל]: רבי ישמעאל אומר כתוב אחד כו' דר' ישמעאל יליף להו מהני קראי דחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים כדמפרשינן לעיל: ורבנן. דלא ילפי לה מהני קראי [הני קראי] למאי מיבעי להו: [אל תקדיש. דכתיב לא יקדיש איש אותו מיבעי ליה למיקם עליה בלאו אם מקדישו לזבח אחר]: [תקדיש דכתיב] תקדיש מיבעי ליה. שמצוה להקדישו לשם בכור: ור' ישמעאל אמר לך להכי לא מיבעי דבכור ממילא קדיש וקדושתו מרחם אלא לא אתא קרא אלא לכדאמרן: ור' ישמעאל ההוא קרא דכל חרם [קדש] דרבנן ילפי מיניה שחל על קדשי קדשים [חרמים לבדק הבית שנאמר כל חרם קדש] ועל קדשים קלים מאי עביד ליה: ר' ישמעאל סבר לה כר' יהודה בן בתירא דדריש להאי קרא כל חרם קדש קדשים דסתם חרמים לבדק הבית [שנאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה']: הדרן עלך המקדיש

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ד:
כג ב מיי' (פ"ד שם הלכה כג) [פ"ו שם הלכה ו]:
ג [מיי' פ"ח שם הל"ח וכרלב"ד ולח"מ]:
כד ד מיי' שם פ"ו הלכה ח [וירא' אלפס ע"ז פרק א' דף שלג]:
כה ה ו מיי' שם פ"ח הלכה י [טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ו]:
כו ז מיי' שם פ"ו הלכה א ועי' בכ"מ ובר"ק שהאריך:
כז ח מיי' פ"י מהלכות שמטה הלכה ט [ופ"א מהל' עבדים הל"י טוש"ע י"ד סי' רסז סעי' יד]:
ט י מיי' הל' שמיטה שם:
כ מיי' שם [ופ"י מהל' ע"ז הל"ו ופי"ד מהל' איסורי ביאה הל"ז]:
כח ל מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה יא:
כט מ מיי' פ"א מהלכות בכורות הלכה ד:

◆

תורה אור השלם

1. אך כל חרם אשר יחרם איש ליי מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא ליי: ויקרא כז כח
2. כל חרם בישראל לך יהיה: במדבר יח יד
3. והיה השדה בצאתו ביבל קדש ליי כשדה החרם לכהן תהיה אחזתו: ויקרא כז כא
4. כשכיר כתושב יהיה עמך עד שנת היבל יעבד עמך: ויקרא כה מ
5. ואם לא מצאה ידו די השיב לו והיה ממכרו ביד הקנה אתו עד שנת היובל ויצא ביבל ושב לאחזתו: ויקרא כה כח
6. ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר לו חמה לצמיתת לקנה אתו לדרתיו לא יצא ביבל: ויקרא כה ל
7. והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך: דברים טו טז
8. עמך ישב בקרבך במקום אשר יבחר באחד שעריך בטוב לו לא תוננו: דברים כג יז
9. אך בכור אשר יבכר ליי בבהמה לא יקדיש איש אתו אם שור אם שה ליי הוא: ויקרא כז כו
10. כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש ליי אלהיך לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך: דברים טו יט

◆

שיטה מקובצת

א] ותניתו ר' יהודה בן בתירא הלכה כר"י: ב] שקול. עי' תוספות מנחות ק"ו ע"ב: ג] ושדינהו. עי' תוס' בכורות נ"ג ע"ב: ד] פרוטה. מנחות דף צ"א: ה] אימר. עי' תוס' ב"מ נ"ו: ו] קיים משום פסידא דהקדש אבל בזמן הזה. עי' תוס' מנחות דף ע"ט בכורות דף ל': ז] לפרסומי מילתא ופדיון כרם רבעי אין צריך שיהא ארבע זוזי לפרסומי מילתא דדוקא הקדש וחרם דאית לה. קלא צריך לפרסם גם הפדיון שידעו שאין נהנין מן ההקדש אבל כרם רבעי אין לו קל. הרא"ש ז"ל: ח] הוה יהיבנא כולהו לכהנים. קשה היכי יתנם לכהנים והלא מקרקע הוו והם לכהנים שבאותו משמר כדאמר לעיל ואינן ידועים וא"כ למי יתנם וי"ל דהה"ק הו"א שכך הדין שהן לכהנים דסתם חרמים לכהנים ואין להם פדיון א"נ כדקאמרי בשמעתין מקרקעי דחו"ל במטלטלין דא"י דמי ויכול ליתנם לכל כהן שירצה. הרא"ש ז"ל: ט] שנאמר עיין בהריטב"א קדושין דף ס"ג: י] שדה אחוזה אלא: יא] אומר אל יקדיש כו' שהרי כבר נאמר אל יקדיש א"א לומר אל יקדיש שהרי: יב] לאקדושיה ורבי ישמעאל האי כל חרם קדש קדשים מאי עביד ליה סבר ליה כר"י בן בתירא: יג] טעמייהו וקרא אות א' נמחק: יד] כהן זה שלא תיבת שדה נמחק: טו] שלי גליון לאו דוקא נקט שהרי הקדישה אלא ה"ה הרי היא תחת ידי דשייך אני בה טפי מכל אינשי וישנה תחת ידי שהרי לא החזיק בה גזבר. הרי"ו ז"ל: טז] כו' והאי קרא אות ד' נמחק: יז] במתניתין מתקדיש ואל: יח] אמר. עי' תוס' בכורות דף נ"ג: יט] והא גליון והא דאמרי' לקמן והא מעשה דפומבדיתא מקרקע נמי הוה משמע מקרקע נמי אגב מטלטלים י"ל דאע"פ שהיו גם מטלטלים מיהו הוא לא צוה לפרות כי אם הקרקעות א"נ הא דקאמר נמי קאי אהא דקאמר הא במקרקע והא במטלטלי ופריך והא מעשה דפומבדיתא הוה נמי במקרקע דאילו הוי מטלטלי לא היה אומר לו לפרותם אלא ירקבו או יוליכם לים המלח. הרא"ש ז"ל: